

Visszajelzés az Igazságügyi és Alkotmányügyi Bizottság részére az NVVH elnöki és elnökhelyettesi pozícióra pályázók meghallgatásáról

Az Igazságügyi és Alkotmányügyi Bizottság elnökének kérésére az alábbiakban összefoglaljuk a Társaság a Szabadságjogokért észrevételeit a Nemzeti Vagyonviszaszerzési és Vagyonvédelmi Hivatal elnöki és elnökhelyettesi tisztségeire pályázók meghallgatásáról. Visszajelzésünk négy részre tagolódik: először az elnöki pályázók meghallgatásának alapjogi és jogállami szempontú értékelését adjuk, ezt követően a közpénzügyi majd a nyomozati elnökhelyettes kiválasztásához általunk fontosnak tartott szempontokat foglaljuk össze, végül magát a kiválasztási eljárást értékeljük.

[1. Visszajelzés az elnöki tisztségre pályázókról](#)

[1.1. Ligeti Miklós](#)

[1.2. Unger Anna](#)

[1.3. Sárvári Nicholas](#)

[1.4. Összegzés](#)

[2. Visszajelzés a közpénzügyi elnökhelyettesi pályázatokról](#)

[2.1. Arányos közvagyonvédelmi beavatkozás](#)

[2.2. Ellenőrizhető és pártatlan ügykiválasztás](#)

[2.3. Az adatvezérelt működés korlátai](#)

[2.4. A hatósági tapasztalat és a jogállami önkorlátozás](#)

[3. Visszajelzés a nyomozati elnökhelyettesi pályázatokról](#)

[3.1. Nyomozói önállóság és vezetői felelősség](#)

[3.2. Eredményesség és az alapvető jogok védelme](#)

[3.3. Függetlenség és elszámoltathatóság](#)

[4. Az eljárás értékelése](#)

[4.1. Az eljárás minősége mint önálló érték](#)

[4.2. A kiválasztási folyamat közérthetősége és átláthatósága](#)

[4.3. A civil részvétel jelentősége](#)

[4.4. A meghallgatások nyilvánossága](#)

[4.5. Az eljárás tanulságai](#)

1. Visszajelzés az elnöki tisztségre pályázókról

Értékelésünk középpontjában az áll, hogy a jelöltek miként viszonyulnak a Hivatal működése során felmerülő alapjogi és jogállami dilemmákhoz. A feltett kérdéseket személyre szabottan, az adott jelölt koncepciójához és önéletrajzához igazítva, az alapvető jogok érvényesülését biztosító garanciákra összpontosítva dolgoztuk ki. Visszajelzésünk ezért nem a jelöltek szakmai alkalmasságának általános minősítésére irányul, hanem arra, hogy pályázatuk és a meghallgatáson adott válaszaik alapján hogyan gondolkodnak a Hivatal jelentős közhatalmi jogosítványainak alapjogi korlátairól.

1.1. Ligeti Miklós

Ligeti Miklós esetében a kérdésekre adott válaszokból az tükröződött, hogy a jelölt az alapjogi kérdésekben felkészült, és mindkét kérdésünk esetében értette a felvetett problémát. Ez összhangban áll pályázatának általános megközelítésével is: a Hivatal működését kifejezetten a jogállamiság, a politikai befolyástól mentes működés és a törvényesség követelményei közé helyezi, és maga is hangsúlyozza, hogy a korrupció elleni fellépés eredményességét nem a társadalmi igazságérzet, hanem végső soron a bírósági ítéletek igazolják.

Válaszaiban érdemben foglalkozott a felvetett alapjogi konfliktusokkal, de nem minden esetben derült ki, hogy ezeket milyen konkrét garanciákkal kezelné. A Hivatalnak a lefoglalt, zárt vagyonelemek bírósági ítélet előtti hasznosítására tervezett gyakorlata kapcsán például maga is alapjogi problémákat vetett fel. Ez azért is lényeges, mert pályázata kifejezetten javasolja, hogy a lefoglalt vagyon már a jogerős bírói döntést megelőzően a köz javára hasznosuljon. Válaszában ezek a problémák is megjelentek, és maga is hangsúlyozta, hogy azokkal komolyan kell foglalkozni, a szükséges konkrét garanciális megoldások azonban nem rajzolódtak ki egyértelműen.

A második, az ügy kiválasztásra vonatkozó kérdésünkre kevésbé konkrét választ adott, ugyanakkor válaszában ebben az esetben is megjelentek az alapvető jogokhoz és a tisztességes eljáráshoz kapcsolódó dilemmák. Összességében Ligeti pályázatából és a meghallgatáson adott válaszaiból egyértelmű alapjogi érzékenység rajzolódott ki, a felvetett dilemmákra adott intézményi válaszok azonban egyes kérdésekben kevésbé voltak konkrétak.

1.2. Unger Anna

Unger Anna pályázatának meghatározó eleme a rendszerszintű megközelítés. Abból indul ki, hogy a közvagyonvesztés nem elszigetelt korrupciós ügyek összessége volt, hanem egy több lábon álló rendszer működésének eredménye, ezért annak feltárását is ügycsoportok, visszatérő működési mechanizmusok és politikafinanszírozási csatornák elemzésére építené. Ez a megközelítés alkalmas lehet a közvagyon sérelméhez vezető strukturális folyamatok feltárására, alapjogi szempontból ugyanakkor különös jelentősége van annak, hogy a rendszerszintű

elemzésből következő, egyéneket érintő intézkedések minden esetben egyedi mérlegelésen alapuljanak.

A meghallgatáson adott válaszokban megjelentek a felmerülő alapjogi dilemmák, az ezek kezelésére adott válaszok ugyanakkor nem voltak kellően konkrétak. Mindkét kérdés esetében az jelentett problémát, hogy nagyon erősen rendszerszintű koncepcióban gondolkodott, és elsősorban rendszerszintű megoldásokra törekedett.

A kérdéseink éppen arra irányultak, hogy egy rendszerszintű megközelítés az egyedi esetekben az alapvető jogok jogellenes korlátozásához is vezethet, ha a Hivatal intézkedéseit nem előzi meg megfelelően egyéniesített mérlegelés. Unger válaszában elsősorban az alapvető jogokért felelős személy szerepét emelte ki, akinek feladata e jogok érvényesülésének biztosítása, a koncepcióját meghatározó rendszerszintű megközelítésen azonban érdemben nem módosított.

Unger koncepciójában ezért azt tartjuk a legfontosabb nyitott kérdésnek, hogyan jelenik meg az egyedi alapjogi mérlegelés magukban a hivatali döntésekben, és nem pusztán egy elkülönült alapjogi kontrollfunkcióban. Az alapvető jogok érvényesülésének biztosítása ugyanis nem kizárólag az alapvető jogokért felelős személy feladata: annak az egyedi ügyekben eljáró szervezeti egységek döntéshozatalában is meg kell jelennie.

1.3. Sárvári Nicholas

Sárvári Nicholas pályázata a másik két jelöltétől jelentősen eltérő szakmai háttérre épül. Több évtizedes nemzetközi vagyonfelkutatási, pénzügyi vizsgálati és üzleti hírszerzési tapasztalatát kívánja átültetni a Hivatal működésébe; ennek részeként hangsúlyosan jelenik meg a forráskezelés, a forensic elemzés, a kapcsolati háló- és metaadat-elemzés, valamint az ellenőrzött emberi források alkalmazása. E szakmai háttér miatt különösen fontos kérdés volna, hogy hogyan választaná el a magánmegbízások keretében vagy más joghatóságok alatt alkalmazott vizsgálati módszereket azoktól az eszközöktől, amelyeket egy magyar közhatalmi szerv az alapvető jogok tiszteletben tartásával alkalmazhat.

Sárvári a meghallgatáson a feltett, alapvető jogokat érintő kérdésekre érdemben nem reflektált. Válaszaiban általános alkotmányos keretekre hivatkozott, de nem tért ki konkrétan a kérdéseinkben felvetett alapjogi problémákra, válaszaik inkább más, azokhoz kapcsolódó kérdésekre irányultak.

Ez azért is jelentős, mert pályázata olyan vizsgálati módszereket és szervezeti képességeket helyez előtérbe, amelyek közhatalmi alkalmazása jelentős jogállamisági kérdéseket vethet fel. A pályázat egyébként tartalmaz garanciális elemeket is: az alapjogi felelőst, valamint az integritási és adatvédelmi funkciót közvetlenül az elnökhöz telepítené, és aggregált adatok közzétételével kívánná ellenőrizhetőbbé tenni az ügy kiválasztást. A meghallgatáson adott válaszokból azonban nem derült ki, hogy ezek a garanciák miként befolyásolnák a konkrét vizsgálati döntéseket és az alapvető jogokat érintő egyedi mérlegelést.

Sárvári esetében ezért az alapjogi felkészültséget és érzékenységet a meghallgatás alapján nem lehetett érdemben értékelni. Ez nem annak megállapítását jelenti, hogy ezek hiányoznak, hanem azt, hogy a feltett kérdésekre adott válaszai alapján nem tudtuk megítélni, hogyan kezelné a Hivatal működése során felmerülő konkrét alapjogi konfliktusokat.

1.4. Összegzés

A három meghallgatás alapján a Hivatal vezetőjének alapjogi és jogállami elkötelezettségét mindenekelőtt az mutatja meg, hogyan érvényesíti ezeket a követelményeket az egyedi döntésekben. A Hivatal jelentős vizsgálati, vagyonvédelmi és nyomozati jogosítványai miatt annak van különös jelentősége, hogy az alapjogi követelmények az egyedi döntések meghozatalakor is tényleges korlátként működjenek. Ennek az ügy kiválasztástól és a vizsgálati módszerek megválasztásától kezdve a jogkorlátozó intézkedések szükségességének és arányosságának mérlegelésén át a vagyon bírósági döntést megelőző kezeléséig érvényesülnie kell.

Ebből a szempontból Ligeti Miklós válaszai foglalkoztak a legegységesebben a felvetett alapjogi konfliktusokkal, még ha több kérdésben a konkrét garanciális megoldás kidolgozatlan is maradt. Unger Anna válaszaiban szintén megjelentek az alapjogi problémák, de rendszerszintű megközelítésében kevésbé vált világossá, milyen szerepet kap az egyedi jogkorlátozásokhoz szükséges individualizált mérlegelés. Sárvári Nicholas válaszai pedig nem szolgáltattak elegendő alapot ahhoz, hogy az alapjogi dilemmák felismerését és kezelését érdemben értékelni lehessen.

2. Visszajelzés a közpénzügyi elnökhelyettesi pályázatokról

Mivel a közpénzügyi elnökhelyettes-jelöltek meghallgatása zárt ülésen zajlott, az ott elhangzott egyedi válaszokra ebben a visszajelzésben nem utalunk. Ezért esetükben azokat a szempontokat rögzítjük, amelyek alapján a TASZ szerint a pályázatok és a meghallgatáson adott válaszok értékelendők.

A TASZ azt javasolja, hogy a Bizottság a közpénzügyi elnökhelyettes kiválasztásakor azt a jelöltet részesítse előnyben, akinek a pályázatából és a meghallgatáson adott válaszaiból az rajzolódott ki, hogy a törvényességet, a pártatlanságot és az arányosságot a Hivatal napi működésében is érvényesítendő követelménynek tekinti, és ehhez konkrét garanciákat is rendel. Különösen fontosnak tartjuk, hogy a kiválasztott jelölt a közvagyonvédelmi eredményességet az alapvető jogok érvényesülésével együtt kezelje, biztosítsa az ügy kiválasztás ellenőrizhetőségét, világos korlátokat állítson az adatvezérelt működésnek, és korábbi hatósági tapasztalatát egy önálló, jelentős jogkorlátozó hatalommal rendelkező szerv jogállami működésének szolgálatába tudja állítani.

2.1. Arányos közvagyonvédelmi beavatkozás

A közvagyonvédelmi felügyelet különösen erős beavatkozást tesz lehetővé a gazdálkodó szervezetek működésébe, ezért azt a jelöltet tartjuk alkalmasabbnak, aki az arányosságot az egyedi döntések során ténylegesen alkalmazandó mércének tekinti. Ennek a szemléletnek a döntések előkészítésében, indokolásában, dokumentálásában és felülvizsgálatában, valamint az érintettek és harmadik személyek jogainak mérlegelésében is meg kell jelennie. Előnyben részesítendő ezért az a jelölt, aki a meghallgatáson konkrét választ tudott adni arra, milyen belső garanciákkal előzné meg a szükségtelen vagy aránytalan jogkorlátozást, és kész az erősebb beavatkozás helyett enyhébb eszközt választani, amikor az is alkalmas a közvagyonvédelmi cél elérésére.

2.2. Ellenőrizhető és pártatlan ügy kiválasztás

Az ügy kiválasztás és a kockázatértékelés területén azt a jelöltet javasoljuk előnyben részesíteni, aki az objektivitást és a politikai pártatlanságot ellenőrizhető intézményi működésként értelmezi. Ennek része az előre meghatározott és következetesen alkalmazott kiválasztási módszertan, az egyedi döntések rekonstruálhatósága és olyan döntési nyomvonal kialakítása, amely alapján utólag is megállapítható, milyen szakmai szempontok vezettek egy ügy kiválasztásához és prioritizálásához. Különösen fontosnak tartjuk, hogy a politikai vagy más külső elvárások a konkrét ügyek kiválasztását és rangsorolását se közvetlenül, se a prioritások meghatározásán keresztül ne befolyásolják.

2.3. Az adatvezérelt működés korlátai

Az adatvezérelt működés területén azt a jelöltet tartjuk alkalmasabbnak, aki a nagy állami adatvagyon felhasználásában rejlő lehetőségek mellett annak alapjogi kockázatait is felismeri, és az adatkezelés célját, terjedelmét, az adatforrások összekapcsolását és az adatok megőrzését világos korlátok közé helyezni. A különböző állami adatforrások összekapcsolása jelentősen növelheti a Hivatal hatékonyságát, ugyanakkor erős célhoz kötöttségi, szükségességi és adatbiztonsági garanciákat igényel. Előnyben részesítendő ezért az a jelölt, aki világos különbséget tesz az adatokhoz való hozzáférés lehetősége és azok konkrét közvagyonvédelmi célú felhasználhatósága között.

2.4. A hatósági tapasztalat és a jogállami önkorlátozás

A jelentős hatósági, adóigazgatási, végrehajtási vagy rendvédelmi tapasztalatot fontos szakmai értéknek tartjuk, a közpénzügyi elnökhelyettes feladata ugyanakkor sajátos vezetői szemléletet kíván. A Bizottságnak ezért azt a jelöltet javasoljuk előnyben részesíteni, aki korábbi hatósági tapasztalatából az eredményesség és a szakmai hatékonyság mellett azt a szemléletet is magával hozza, hogy a hatósági fellépésnek jogi és alapjogi korlátai vannak, és a meghallgatáson képes volt konkrétan bemutatni, hogyan kezeli azt a helyzetet, amikor a közvagyon védelméhez fűződő érdek és az érintettek jogainak védelme egymással konfliktusba kerül.

3. Visszajelzés a nyomozati elnökhelyettesi pályázatokról

Mivel a nyomozati elnökhelyettes-jelöltek meghallgatása is zárt ülésen zajlott, az ott elhangzott egyedi válaszokra ebben a visszajelzésben nem utalunk. Esetükben is azokat a szempontokat rögzítjük, amelyek alapján a TASZ szerint a pályázatok és a meghallgatáson adott válaszok értékelendők.

A nyomozati elnökhelyettes olyan tevékenység vezetéséért felel majd, amely a Hivatal legerősebb jogkorlátozó eszközeinek alkalmazásával járhat. Ezért azt a jelöltet javasoljuk előnyben részesíteni, akinek a pályázatából és válaszaiból az rajzolódott ki, hogy az eredményes nyomozás követelményét az alapvető jogok tiszteletben tartásával együtt érvényesíti. Különösen fontosnak tartjuk a nyomozói önállóság és a vezetői kontroll megfelelő egyensúlyát, a jogkorlátozó nyomozati eszközök szükségességének és arányosságának egyedi mérlegelését, valamint a politikai és más külső befolyással szembeni függetlenséget.

3.1. Nyomozói önállóság és vezetői felelősség

A gyors és eredményes nyomozás érdekében indokolt lehet a nyomozók szakmai önállóságának erősítése és a szükségtelen vezetői vagy adminisztratív kontroll csökkentése. A vezetői kontroll ugyanakkor az alapvető jogokat korlátozó döntések jogszerűségének egyik fontos belső garanciája is. Ezért azt a jelöltet javasoljuk előnyben részesíteni, aki világos elképzeléssel rendelkezik arról, mely döntéseket bízna a nyomozók önálló szakmai mérlegelésére, és mely esetekben tart szükségesnek vezetői kontrollt, valamint biztosítaná azt is, hogy a nyomozók szakmai álláspontját vezetői eredménykényszer ne írja felül.

3.2. Eredményesség és az alapvető jogok védelme

A Hivatal eredményessége önmagában nem igazolja az alkalmazott nyomozati eszközök intenzitását. Ugyanaz a nyomozati intézkedés attól függően, hogy kivel és milyen helyzetben alkalmazzák, különböző alapvető jogokat érinthet, és a jogkorlátozás súlya is eltérő lehet. Ezért azt a jelöltet tartanánk helyesnek előnyben részesíteni, aki a szükségesség és az arányosság követelményének teljesülését a jogszerűség részének tekinti, és a nyomozások utólagos értékelésében az eredményesség mellett azt is vizsgálná, hogy indokolt volt-e az alkalmazott jogkorlátozás.

3.3. Függetlenség és elszámoltathatóság

A Hivatal nyomozásai várhatóan jelentős politikai, gazdasági és társadalmi érdekeket érintenek majd. A nyomozati elnökhelyettesnek ezért egyszerre kell biztosítania, hogy külső elvárások se az ügyek prioritizálását, se a nyomozások intenzitását vagy irányát ne befolyásolják, és hogy a nyomozati tevékenység a szükséges titokvédelem mellett ellenőrizhető maradjon. Azt a jelöltet tartjuk alkalmasabbnak, aki a függetlenséget és az elszámoltathatóságot egyaránt intézményi garanciákban képes megjeleníteni, és világos elképzelése van arról is, hogy a Hivatal nyomozati tevékenységéről milyen információknak kell a külső kontrollt gyakorló szervek, illetve a nyilvánosság számára hozzáférhetőnek lenniük.

4. Az eljárás értékelése

4.1. Az eljárás minősége mint önálló érték

A közhatalmat gyakorló szervek vezetőinek kiválasztásakor az eljárás minősége legalább olyan fontos, mint a kiválasztás eredménye. A legkiválóbb személy megtalálása sem teszi önmagában érdektelenné, hogy milyen eljárás vezetett a döntéshez. Az átlátható, előre érthető és követhető kiválasztási folyamat egyrészt hozzájárul ahhoz, hogy valóban megalapozott döntés szülessen, másrészt önálló legitimációs jelentősége is van: lehetővé teszi, hogy a nyilvánosság megértse, milyen szempontok és milyen eljárás alapján került valaki jelentős közhatalmi tisztségbe. Egy mindenki számára elfogadható végeredmény ezért sem teszi zárójelbe a kiválasztási folyamat esetleges hiányosságait.

A mostani eljárásban ezen a téren maradtak tanulságok. A sajtóban és a közösségi médiában is érzékelhető értetlenség alakult ki például a meghallgatandó jelöltek száma és köre, valamint a jelentkezők szűrése, a meghallgatásra kerülők kiválasztása és a későbbi jelölés egymáshoz való viszonya körül. Ennek egy része abból fakadhatott, hogy a kiválasztás egyes lépései külön-külön váltak nyilvánossá, miközben a folyamat egészének logikája kevésbé volt látható. Egy közbizalmat igénylő intézmény vezetőinek kiválasztásakor már az eljárás kommunikációját is úgy érdemes kialakítani, hogy egy külső szemlélő külön háttérismeretek nélkül megérthesse, kik, milyen szabályok alapján és milyen szakaszokon keresztül jutnak el a pályázattól a jelölésig.

Bár nem a Bizottság kommunikációjához tartozik, az eljárás megítélésére az is hatással van, hogyan reagálnak a politikai döntéshozók az eljárással kapcsolatban megfogalmazott kritikákra. A miniszterelnök egy, a kiválasztási eljárás átláthatóságának és érthetőségének hiányosságait bemutató sajtócikkre a közösségi médiában úgy reagált: *„Csak egyszer élnénk meg, hogy a műhiszti helyett esetleg a lényegre koncentráltok... (pl. hogy jó jelöltek vannak...)”*. Ha egy kiválasztási eljárás teret kíván adni a társadalmi részvételnek, annak az is része, hogy az eljárással kapcsolatban megfogalmazott kritikát legitim visszajelzésként kezelje. A kritika jelentőségének elvitatása vagy diszkreditálása éppen az ellenkező irányba hat: azt erősítheti, hogy az eljárással kapcsolatos kérdéseknek és kételyeknek nincs helyük a nyilvános vitában. Ez pedig ahelyett, hogy oldaná, tovább növelheti a kiválasztási folyamattal szembeni bizalmatlanságot.

4.2. A kiválasztási folyamat közérthetősége és átláthatósága

Jól mutatja ezt a Bizottság és a frakciók által meghallgatásra kiválasztott pályázók körül kialakult félreértés. A Bizottság által kialakított eljárás szerint a tagok rangsorolása alapján kiválasztott három pályázó mellett a frakciók által megnevezett pályázókat is meghívták a meghallgatásra. A nyilvánosság felé célszerű lett volna valamennyi meghallgatandó pályázót egyszerre, egységes listán közzétenni, és röviden ismertetni, hogy a lista a Bizottság által előzetesen meghatározott két kiválasztási mód eredményeként állt össze. A nyilvánosság tájékoztatása szempontjából nem volt szükséges a két csoportot a későbbiekben külön kezelni: valamennyi pályázó a Bizottság által kialakított kiválasztási eljárás eredményeként került a meghallgatandók közé. Így világosabb lett volna, hogy a frakciók által megnevezett pályázók meghallgatása sem a Bizottság eljárásától független, utólagos kiegészítése volt a jelölti körnek, hanem kezdettől a kiválasztási

mechanizmus része. Ez világosabb képet adott volna a folyamatról, és megelőzhette volna a kiválasztás pártatlanságával kapcsolatos félreértések és bizalmatlanság egy részét.

4.3. A civil részvétel jelentősége

A civil szervezetek bevonását a kiválasztási eljárás kifejezetten értékes elemének tartjuk. A vezetők megválasztásáról a politikai legitimitációval rendelkező döntéshozók határoznak, a döntésük alapjául szolgáló információk és szempontok körének azonban minél szélesebbnek kell lennie. A civil részvétel lehetőséget teremt arra, hogy a pályázatok és a jelöltek alkalmasságának olyan dimenziói is megjelenjenek a kiválasztás során, amelyek a parlamenti politikai szereplők kérdéseiben kisebb hangsúlyt kapnának. A TASZ részvétele például lehetővé tette, hogy az intézményi függetlenség, az alapvető jogok, az arányos intézkedések kérdése és az elszámoltathatóság szempontjai önállóan is megjelenjenek a meghallgatásokon.

Ennek a részvételnek az értéke túlmutat azon, hogy a civil szervezetek további kérdéseket tesznek fel. A különböző társadalmi szereplők eltérő tapasztalatokat, szakmai tudást és értékelési szempontokat hoznak a döntéshozatalba. Ezek a szempontok a Bizottság tagjai számára is új információval szolgálhatnak, és megmutathatják, hogy a számukra magától értetődő szempontokon kívül milyen további elvárások kapcsolódnak egy jelentős közhatalmat gyakorló intézmény vezetéséhez. A társadalmi részvétel továbbá a pályázók a gondolkodására is hatással lehet: a megfogalmazott kérdések és elvárások olyan szempontokat tehetnek számukra láthatóvá, amelyek később vezetői döntéseikben és az intézmény működésének alakításában is szerepet kaphatnak. A társadalmi részvétel a nyilvánosság számára is láthatóvá teszi, hogy a vezetők kiválasztásakor többféle szakmai és társadalmi nézőpont jelenik meg, és lehetőséget ad arra, hogy a döntés később ezek fényében is értékelhető legyen. A civil részvétel akkor tölti be igazán ezeket a funkcióit, ha érdemi, a folyamat megfelelő szakaszában történik, és a résztvevők által felvetett szempontok a döntéshozók számára ténylegesen megismerhetők és mérlegelhetők. E szempontoknak a meghallgatáson történő becsatornázása jó módja annak, hogy a társadalmi részvétel a kiválasztási eljárás érdemi részévé váljon.

4.4. A meghallgatások nyilvánossága

A közpénzügyi és nyomozati elnökhelyettesi pozícióra pályázók zárt meghallgatása ezzel szemben jelentősen korlátozta, hogy a meghallgatások betöltsék a kiválasztási eljárásban nekik szánt szerepet. A zárt ülés tartása a vonatkozó szabályok alapján rendelkezésre álló lehetőség volt, ennek jogszerűségét nem vitatjuk. A meghallgatás arra ad lehetőséget, hogy a pályázati anyagon túl megismerhetővé váljon, miként gondolkodik a pályázó a leendő tisztségével járó konkrét dilemmákról, hogyan reagál kritikus kérdésekre, milyen szempontokat mérlegel, és képes-e saját koncepciójának gyenge pontjaira reflektálni. Zárt ülés esetén mindez lényegében a jelenlévők körében marad.

Ez különösen sajátos helyzetet teremtett, mert az elnökhelyettesek megválasztásáról végül az Országgyűlés dönt. A döntést meghozó képviselők jelentős része viszont nem vett részt a meghallgatásokon, miközben a zárt ülésen elhangzottakról a jelenlévők sem adhatnak nekik olyan tájékoztatást, amely egy nyilvános meghallgatás esetén minden képviselő és a társadalom

számára hozzáférhető lenne. Így éppen azoknak az információknak egy része nem válik a végső döntés közös információs alapjává, amelyek megszerzése érdekében a meghallgatásra sor került. Ugyanez akadályozza a nyilvánosságot abban, hogy megismerje és értékelje a jelöltek válaszait, majd a választás eredményét ezekkel összevesse. Ez a helyzet a kiválasztási eljárás iránti közbizalom erősítését sem szolgálja.

A jövőbeni, közhatalmi szervek vezetőinek kiválasztására irányuló eljárásokban ezért olyan megoldást tartunk kívánatosnak, amely az érintettek méltányolható érdekeinek védelmét a meghallgatás lehető legszélesebb nyilvánosságával egyeztetni össze. A személyes adatok, magánéleti körülmények vagy más valóban védendő információk kezelésére célzottabb megoldások is alkalmazhatók: csak egyes információk nyilvánosságának korlátozása, egyes kérdések zárt tárgyalása. A teljes meghallgatás zárttá tétele ezzel szemben a kiválasztási folyamat egyik legfontosabb, érdemi szakaszát vonja ki a társadalmi és részben a parlamenti ellenőrzés alól.

4.5. Az eljárás tanulságai

Összességében a mostani eljárás két fontos tanulságot mutat. A civil szervezetek érdemi bevonása olyan elem, amelyet érdemes a jövőbeni vezető kiválasztási eljárásokban is megtartani és továbbfejleszteni. Az eljárás átláthatóságát pedig a folyamat egészére kiterjedő követelményként érdemes kezelni: a kiválasztási módszer előzetes és közérthető bemutatásától a meghallgatások nyilvánosságán keresztül egészen addig, hogy a végső döntés és az ahhoz vezető folyamat a nyilvánosság számára is követhető legyen. A vezetők kiválasztásának módja maga is befolyásolja az új intézmény iránti bizalmat. Ehhez olyan eljárásra van szükség, amelynek szabályai érthetőek, a döntési folyamat követhető, és a társadalmi részvételnek valódi szerepe van.

Budapest, 2026. augusztus 26.

Szabó Attila és Szabó Máté